

A klasszikus műfajoktól az ötvösplastikáig

A XII. ÖTVÖSMŰVÉSZETI BIENNÁLÉ
A KLEBELSBERG KULTÚRKÚRIÁBAN

A húszéves szakmai hagyomány folytatásaként a Klebelsberg Kultúrkúria 2019 őszén is otthont adott a kortárs magyar ötvösművészek kétévenkénti seregszemléjének, ezúttal a tizenkettedik biennálénak.

A negyvennyolc művész kiállított alkotásainak nyolcvan százaléka 2017 és 2019 között készült, vagyis az előző biennálét követő időszakban. Ez azt jelzi, hogy az ötvösművészek számára inspiráló erővel hat ez a közösségi megmutatkozás, az alkalom új munkák készítésére ösztönözte őket.

Az idei tárlatra szóló meghívás két témát ajánlott a részt venni szándékozók figyelmébe: Ady Endre költészetét – halálának 100. évfordulója alkalmából –, valamint a 2020-ra tervezett 52. Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszus

eseményét. A konkrét irodalmi vagy jellegében irodalmias témák ötvösművészeti megjelenítése komoly kihívást jelenthetett azok számára, akiket ezek megérintettek.

Oláh Sándor Ady Endre jól ismert fényképét, a könyöklő portréját fémkeretbe foglalva, modern technikai eljárással elevenítette meg. Hárman az ékszer műfajához kötődve emlékeztek meg a költőről. Mile-Tóth Judit egyszerű, félköríves ezüstformákon, egy fülbevalópáron és egy nyakéken, fekete, illetve piros háttéren domború betűkkel tüntette fel az „Ady” nevet. A tárgyak igényes anyagkezelése és formaképzése sem ellensúlyozza azok szellemi ötlettelenségét, közhelyszerűségét. Bartl Dóra és J. Szalay Edit az ékszerein találékonyan ültette át az ötvösművészet nyelvére Ady költészetének szimbolikáját: a

BARTL Dóra: Ady 100, „Arany és Vér” függő
Dóra BARTL: Ady 100, 'Gold and Blood' pendant
2019, 986-os arany, 925-ös ezüst, szintetikus rubin, plasztik
Fotó: Co-Libri Reklámgrafika

J. SZALAY Edit: Ady Endre, Álmodik a Nyomor – kítűző
Edit J. SZALAY: Endre Ady, Misery is Dreaming – badge
2019, réz, számítógép-alkatrészek (belső merevlemez-meghajtó házának alkatrészei), vegyes technika
Fotó: Co-Libri Reklámgrafika

szív közelébe kerülő tárgyakon a vér vörös köve és a halált jelképező fekete mező, illetve a vérpiros keret és az abba komponált kő feketéje közötti feszültséget.

KATONA Katalin: „Örök az ég és örök a föld” I. (Lao-ce: Tao Te King 7)
Katalin KATONA: 'Heaven is everlasting and earth is enduring' I.
(Laozi: Tao Te Ching 7) | 2019, bronz, vas, magasság: 75 cm
Fotó: Co-Libri Reklámgrafika

Az eucharisztia témájának megközelítése hat alkotót foglalkoztatott. Az ehhez kapcsolódó kongresszus eseményének arculatát meghatározni képes ötvösművészeti tárgyak (például logó, emlékérem stb.) nem érkeztek a kiállításra. A szentostyában jelen lévő Isten valóságát demonstráló liturgikus eszközt, monstrenciát készített Kovács Erzsébet és Serbakow Tibor. Hagyományos anyagok és technikai eljárások felhasználásával éreztetik tárgyaikon a jelenkor lelkiségét, a személyes ihletettség erejét. A téma irodalmias megközelítése, illusztratív hatás jellemzi Sisa József *A hitetlen* című – képsíkokat

egymásra rétegező – zománckompozícióját. A figurális motívumok a bibliai szövegből ismert jelenetet idézik fel, vagyis Tamás apostol találkozását a feltámadt Krisztus testi jelenlétével. A kompozícióépítés módja a figurális jeleknél sokkal érzékletesebben veti fel a különböző valóságrétegek – akár a természeti és a természetfeletti dimenzió – kapcsolódásának adott helyzetben megtapasztalható realitását. Sor Júlia *„Mozdul az égre a láng”* című zománcképe egy absztrakt vízió. Az amorf formák viszonyai és a zománc felületkezelése által olyan filozofikus kérdéseket vet fel, amelyekre az eucharisztia szentségének hitbéli értelmezése kínál egyfajta válaszlehetőséget.

CZINDER Tünde: Nyakék | Tünde CZINDER: Necklace | 2019, lószőr
Fotó: Co-Libri Reklámgrafika

Katona Katalin *„Örök az ég és örök a föld”* című plasztikasorozata széles látókörű spiritualitással modellezi az Isten szellemi lényének anyagban is – mert mindenütt – megtapasztalható jelenvalóságát. Az alkotó életművét döntően meghatározó kapu motívuma szimbolikusan a kapcsolat lehetőségét kínálja ég és föld között.

A kiállítás összképét jelentősen meghatározták az ékszerek, ezek különböző műfajai, a létrehozásukat és rendeltetésüket jellemző felfogásbéli sokszínűség.

Fazekas Istvánt 2017-ben is intenzíven foglalkoztatta a magyar honfoglalás, illetve az államalapítás jeles

TÓTH Zoltán: Arany Gorgó nyakék | Zoltán TÓTH: Gold Gorgon necklace | 2019, aranyozott réz, aranyozott ezüst, corian, patinázott bronzgyöngy, 11x6x3 cm
(a Magyar Művészeti Akadémia 2018-as Művészeti Ösztöndíjprogramjának támogatásával megvalósult alkotás)

Fotó: Tóth Zoltán

KOCSOR Eszter Sára: Tükör a tükörben, brass
Eszter Sára KOCSOR: Mirror in the Mirror, brooch
2019, rozsdamentes acél, ezüst, brilliáncsiszolású cirkónia,
ponthegesztő lézerrel megépítve

Fotó: Co-Libri Reklámgrafika

SCHUSZTER István: Hengercsatos nyakék
István SCHUSZTER: Necklace with cylindrical clasp
2018, nemesacél, gépgyártási technológia

Fotó: Co-Libri Reklámgrafika

FÖRDŐS László: Tál | László FÖRDŐS: Bowl | 2019, ezüst, ébenfa, 11 x Ø 19 cm
Fotó: Lénárt Attila / Co-Libri Reklámgrafika

GELLEY Kristóf: „Családom” teáskészlet. Kivitelezés: GM Művek Kft. | Kristóf GELLEY: ‘My Family’ tea service. Executed by: GM Művek Ltd. 2017, ezüst, diófa; teáskanna: 22,1x16,1x10,4 cm; tejeskancsó: 10,3x7,6x7 cm; cukortartó: 7,3x13,3x8,6 cm; kanál: 1x16x3,5 cm
Fotó: Vargha Miklós

évfordulóhoz kapcsolódó ünneplés, és *Millennium* címmel a magyar királyi korona modelljét készítette el. Kurucz Erzsébet 1978-as, *Dávid király hermája* című alkotásának érzi olyan erejű aktualitását, hogy ezzel szerepelt az ötvösművészek 2019. évi biennáléján. Vajon az ereklyék nélküli, ám azok tárolására hivatott portré – stilizált formáival – mire hívhatta fel a szemlélő figyelmét?

A nyakékek népszerűsége volt a legnagyobb, melyeket az anyaghasználat és a technikai megoldások gazdagsága jellemez. Czinder Tünde lószőr kompozíciója és Gera Noémi munkája a könnyed lebegés hatását kelti a viselő mellkasán, míg Schuszter István ékszere a gépi szerkezetek keménységét érezteti. Mellettük a gyűrűk modern formaváltozatai: Vágási Tamás és Veres Éva

KÁLMÁN László: Személyes mandala III. | László KÁLMÁN: Personal Mandala III | 2019, patinázott sárgaréz, aranyfüst, 80x80x10 cm
Fotó: Co-Libri Reklámgrafika

Ifj. SZLÁVICS László: Falu végén
 László SZLÁVICS jr.: At the End of the Village
 2018, bronz, öntött, 24x22 cm
 Fotó: Co-Libri Reklámgrafika

B. LABORCZ Flóra: Magyar Ilona, érem
 Flóra B. LABORCZ: Ilona Magyar, medal
 2017, sárga-, vörösréz, ezüst, gyöngy, flitter, fémhímzés, 13,5x13,5x2 cm
 Fotó: Co-Libri Reklámgrafika

KERTÉSZ Géza: Porcelánedény (kancsó) táncoló női figurával | Géza KERTÉSZ: Porcelain vessel (jug) with dancing female figure
 2019, porcelán, 1340 °C, mázazott; ezüstözött bronz; 19,5x26x6 cm
 Fotó: Lénárt Attila / Co-Libri Reklámgrafika

alkotásai, Tóth Zoltán *Arany Gorgó* gyűrűje is látható volt a kiállításon. A megújulás lehetőségeit mutatja Balázs Marianna és J. Szalay Edit brosstűje.

A kultúrtörténeti kötődések által meghatározott valósághoz való viszony lehetőségeit a képzőművészeti műfajokhoz is kapcsolódva reprezentálják Küzdi András és Varga Péter domborművei a klasszikus témák klasszikus formarend szerinti feldolgozásával vagy éppen a merész formai újításokat hagyományos megoldásokkal ötvözve. Hernádi Paula *Aula* című zománcképe lírai festőiséggel közvetíti az építészeti tér önmagán túlmutató élményét.

VINCZE Zita: „Hang” asztali csengő | Zita VINCZE: ‘Sound’ table bell 2018, 925-ös ezüst, szinterezett réz, filigrán, Ø 8,5 cm
Fotó: Co-Libri Reklámgrafika

A hagyományos ötvösművészeti műfajokat is képviselte néhány alkotás a kiállításon. Különös szépségűek Kertész Géza porcelánkancsói, amelyek figurális díszítése az ötvösmunka. A kétféle anyag formakezelésbéli összhangja, együtthatása adja a használati tárgyak sajátos harmóniáját.

Fördös László *Kis serlege* és *Tálja* szerkezeti egyszerűségével, Laczák Géza *Vázája* plasztikai erejével hívja fel magára a figyelmet, míg Gelley Kristóf evőeszközeinek a méltóságteljes elegancia, teáskészletének az organikus formák adják értékét. Vincze Zita „*Hang*” című asztali csengőjének csipkeszerű felületkialakítása szinte a hangrezgések finom árnyaltságát imitálja az organikus motívumok geometrikusan is összefogott rendjében.

Az érmek, plakettek között ifj. Palkó József *Szent Simeon* című alkotásán a hagyományos körformában jelenik meg a groteszk túlzásokkal ábrázolt ülő figura. Ifj. Szlávis

László *Falu végén* című kompozíciója újszerű ikonográfiai felfogásban jeleníti meg a keresztre feszített, illetve arról leszálló Krisztust. Ez indokolja egyúttal a befoglaló forma szabálytalanságát, szinte szétrobbanását. B. Laborcz Flóra *Magyar Ilona*-portréja az érem műfaji lehetőségének egyedi értelmezését tükrözi. A kör befoglaló formában elhelyezett félprofilú portré klasszikus kompozíciónak tekinthető. A hálós alapfelületen a fejmotívumnak és hajnak hímzéssel és fonással történő kialakítása, gyöngyfűzéssel díszítése a női érzékenységnek, a személyiség finomságainak, a pedagógusi empátia rezdüléseinek ötvösművészeti eszközökkel megvalósított érzékeltetése.

A kiállítás kisplasztikái változatos képet mutattak. Többségük figurális alkotás: ember- vagy állatalakot jelenítenek meg. Anyaghasználatuk, formakezelésük és technikai kialakításuk az alkotói valóságértelmezésről is vall. A vas anyaga, rozsdás volta, megmunkálásának lehetőségei a mitikus világkép zsigerekben őrzött elevenségét, máig ható üzeneteit hordozzák. A modern kor anyagai a jelen életérzésének kifejezői a hozzájuk társuló technikai kezeléssel. Kálmán László és Szilágyi Ildikó olyan plasztikai kompozíciókat készítettek, amelyek apró gépi szerkezeteket (például órát) imitálnak, és a körforgás, a végtelen mozgás érzetét keltik. Annak a körforgásnak a képzete sejthető meg ezekben a szerkezetekben, amely a világmindenség egészének is sajátos mozgásformája a kozmikus térben éppen úgy, mint a biológiai szervezetekben.

Műfaji csoportonként és itt-ott egyenként végigtekintve a XII. Ötvösművészeti Biennálé tárgyain, mindegyikről megállapítható valamilyen tényszerű jellegzetesség, felismerhető az alkotójukra jellemző egyedi sajátosságok.

Kiállítási egységükben nem mutatták azonban az egymás közötti párbeszéd jeleit.

BAKONYVÁRI M. Ágnes
művészettörténész

(XII. Ötvösművészeti Biennálé. Klebelsberg Kultúrkúria, Budapest, 2019. szeptember 19. – október 11.)

A cikk a biennálé katalógusában megjelent, A XII. Ötvösművészeti Biennálé elé című bevezető változata.

A XII. Ötvösművészeti Biennálé díjazottjai

A Magyar Művészeti Akadémia Iparművészeti és Tervezőművészeti Tagozatának díját *Kertész Géza*, a Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetségének díját *Bartl Dóra*, a Budapest Főváros II. Kerületi Önkormányzat díját *Nemesi Attila*, a Szent Eligius-díjat *Fördös László* kapta.